

—
Верховний
Суд

Аналіз здійснення правосуддя
Касаційним кримінальним судом
у складі Верховного Суду
у 2023 році

З М І С Т

1. Загальні показники руху процесуальних звернень і справ у кримінальному судочинстві та про адміністративні правопорушення у Верховному Суді
2. Рух процесуальних звернень і кримінальних проваджень (справ) у Касаційному кримінальному суді у складі Верховного Суду
3. Структура розглянутих Касаційним кримінальним судом у складі Верховного Суду процесуальних звернень і кримінальних проваджень (справ)
4. Передача Касаційним кримінальним судом у складі Верховного Суду кримінальних проваджень на розгляд палати, об'єднаної палати або Великої Палати Верховного Суду
5. Результати касаційного перегляду судових рішень у кримінальних провадженнях (справах)
 - 5.1. Результати касаційного перегляду рішень судів першої та апеляційної інстанцій
 - 5.2. Результати касаційного перегляду рішень судів першої інстанції
 - 5.3. Результати касаційного перегляду рішень судів апеляційної інстанції
 - 5.4. Підстави скасування судових рішень у касаційному порядку
 - 5.5. Результати касаційного перегляду судових рішень у кримінальних провадженнях (справах) за розділами Особливої частини Кримінального кодексу України
 - 5.6. Результати касаційного перегляду судових рішень у кримінальних провадженнях про кримінальні правопорушення, передбачені статтями 191, 262, 308, 312, 313, 320, 357, 410 Кримінального кодексу України, а також статтями 210, 354, 364, 364-1, 365-2, 368-369-2, 206-2, 209, 211, 366-1, 366-2, 366-3 Кримінального кодексу України
 - 5.7. Результати касаційного перегляду рішень Вищого антикорупційного суду
 - 5.8. Показники здійснення правосуддя за результатами касаційного розгляду інших процесуальних звернень та кримінальних проваджень (справ)

6. Розгляд кримінальних проваджень про військові та воєнні злочини судами першої, апеляційної та касаційної інстанцій за період з 24.02.2022 до 31.12.2023

АНАЛІЗ ЗДІЙСНЕННЯ ПРАВОСУДДЯ КАСАЦІЙНИМ КРИМІНАЛЬНИМ СУДОМ У СКЛАДІ ВЕРХОВНОГО СУДУ У 2023 РОЦІ

1. ЗАГАЛЬНІ ПОКАЗНИКИ РУХУ ПРОЦЕСУАЛЬНИХ ЗВЕРНЕНЬ І СПРАВ У КРИМІНАЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ ТА ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ У ВЕРХОВНОМУ СУДІ

Згідно з даними статистичних звітів Верховного Суду¹ на розгляд упродовж 2023 року усього **надійшло 10 914** [6 202]² процесуальних звернень і справ кримінального судочинства та про адміністративні правопорушення, що порівняно з 2022 роком на **76 %** більше, а також більше на **12,4 %**, ніж у 2021 році, із них:

- кримінального судочинства – **10 720** [6 085];
- про адміністративні правопорушення – **194** [117].

У тому числі до Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду (далі – ККС ВС) надійшло **10 815** [6 133] процесуальних звернень та кримінальних проваджень (на **76,3 %** більше, ніж у 2022 році), до Великої Палати Верховного Суду – **99** [69], що також більше порівняно з попереднім роком на **43,5 %**.

Із урахуванням нерозглянутих за попередній рік справ і матеріалів, на розгляді Верховного Суду усього **перебувало 12 659** [8 514] процесуальних звернень і справ кримінального судочинства та про адміністративні правопорушення, що на **48,7 %** більше. Із них справ і матеріалів:

- кримінального судочинства – **12 461** [8 396];
- про адміністративні правопорушення – **198** [118].

Найменування респондента	Перебувало на розгляді					у тому числі надійшло на розгляд				
	2021	2022	2023	Динаміка %		2021	2022	2023	Динаміка %	
				(2023 до 2021)	(2023 до 2022)				(2023 до 2021)	(2023 до 2022)
КАСАЦІЙНИЙ КРИМІНАЛЬНИЙ СУД У СКЛАДІ ВС (усього),	13 381	8 439	12 553	-6,2 %	48,7 %	9 468	6 133	10 815	14,2 %	76,3 %

¹ Статистичні звіти за формами № 2-ВС «Звіт про здійснення правосуддя Великою Палатою Верховного Суду» та № 5-ВС «Звіт про здійснення правосуддя Касаційним кримінальним судом у складі Верховного Суду».

² Тут і далі у квадратних дужках наведено відповідні дані за 2022 рік.

Аналіз здійснення правосуддя ККС ВС у 2023 році

із них:										
кримінальне судочинство	13 165	8 321	12 355	-6,2 %	48,5 %	9 253	6 016	10 621	14,8 %	76,5 %
про адміністративні правопорушення	216	118	198	-8,3 %	67,8 %	215	117	194	-9,8 %	65,8 %
ВЕЛИКА ПАЛАТА ВЕРХОВНОГО СУДУ	250	75	106	-57,6 %	41,3 %	245	69	99	-59,6 %	43,5 %
УСЬОГО	13 631	8 514	12 659	-7,1 %	48,7 %	9 713	6 202	10 914	12,4 %	76 %

Протягом 2023 року **Верховний Суд** усього розглянув **10 023 [6 139]** процесуальних звернень і справ кримінального судочинства та про адміністративні правопорушення (більше на **63,3 %** порівняно з 2022 роком та на **1,6 %** порівняно з 2021 роком). У тому числі **ККС ВС** розглянув – **9 932 [6 076]**, **Велика Палата Верховного Суду** – **91 [63]**.

Найменування респондента	Розглянуто				
	2021	2022	2023	Динаміка% (2023 до 2021)	Динаміка% (2023 до 2022)
КАСАЦІЙНИЙ КРИМІНАЛЬНИЙ СУД У СКЛАДІ ВС (усього), із них:	9 622	6 076	9 932	3,2 %	63,5 %
кримінальне судочинство	9 407	5 962	9 734	3,5 %	63,3 %
про адміністративні правопорушення	215	114	198	-7,9 %	73,7 %
ВЕЛИКА ПАЛАТА ВЕРХОВНОГО СУДУ	240	63	91	-62,1 %	44,4 %
УСЬОГО	9 862	6 139	10 023	1,6 %	63,3 %

У касаційному порядку ККС ВС скасовано і змінено судові рішення у **976 [768]** кримінальних провадженнях (більше на **27,1 %**) стосовно **1 046 [859]** осіб. Із них у касаційному порядку скасовано і змінено саме *вироки* місцевих та апеляційних загальних судів стосовно **422 [334]** осіб; у тому числі *скасовано* – стосовно **308 [233]** осіб, *змінено* – щодо **114 [101]** осіб.

Великою Палатою Верховного Суду за результатами здійснення правосуддя на підставі касаційних скарг у кримінальному судочинстві скасовано судові рішення у **2 [1]** кримінальних провадженнях.

У режимі відеоконференції судові провадження у ККС ВС здійснювалось у **2 434 [1 970]** кримінальних провадженнях (справах).

2. РУХ ПРОЦЕСУАЛЬНИХ ЗВЕРНЕНЬ І КРИМІНАЛЬНИХ ПРОВАДЖЕНЬ (СПРАВ) У КАСАЦІЙНОМУ КРИМІНАЛЬНОМУ СУДІ У СКЛАДІ ВЕРХОВНОГО СУДУ

Аналіз здійснення правосуддя ККС ВС у 2023 році

До ККС ВС протягом 2023 року на розгляд надійшло 10 815 [6 133] процесуальних звернень (касаційних скарг, подань, клопотань, заяв) та кримінальних проваджень (справ), що на 76,3 % більше порівняно з 2022 роком та на 14,2 % більше, ніж у 2021 році.

Із загальної кількості процесуальних звернень, що надійшли на розгляд до ККС ВС, касаційні скарги на судові рішення суду першої або апеляційної інстанції у кримінальних провадженнях (справах) становили 62,5 % [80,1 %], або 6 757 [4 910].

Значно зросла (у 3,6 рази) кількість подань, клопотань про направлення відповідно до статті 34 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК) кримінального провадження з одного суду до іншого – 3 801 [1 055]; їх частка у структурі процесуальних звернень, що надійшли до ККС ВС, також суттєво збільшилась порівняно з 2022 роком і становила 35,1 % [17,2 %].

РЕЗУЛЬТАТИ РОЗГЛЯДУ КАСАЦІЙНИМ КРИМІНАЛЬНИМ СУДОМ У СКЛАДІ ВЕРХОВНОГО СУДУ ПОДАНЬ, КЛОПОТАНЬ ПРО НАПРАВЛЕННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ З ОДНОГО СУДУ ДО ІНШОГО У 2021 – 2023 РОКАХ

№ з/п	Найменування показника	РОКИ			Динаміка% (2023 до 2022)
		2021	2022	2023	
А	Б	1	2	3	4
1	Перебувало на розгляді подань/клопотань про направлення кримінального провадження з одного суду до іншого (усього), із них:	1 402	1 058	3 836	у 3,6 р.
2	надійшло на розгляд упродовж періоду	1 394	1 055	3 801	у 3,6 р.
3	Розглянуто подань/клопотань (усього), із них:	1 399	1 023	3 812	у 3,7 р.
4	змінено підсудність	617	569	2 108	у 3,7 р.
5	% від кількості розглянутих	44 %	56 %	55,3 %	–
6	відмовлено у зміні підсудності	764	418	1 605	у 3,8 р.
7	% від кількості розглянутих	55 %	41 %	42,1 %	–
8	постановлено ухвалу про повернення подання/клопотання	10	27	56	у 2,1 р.
9	постановлено ухвалу про залишення подання/клопотання без розгляду	8	9	43	у 4,8 р.

На 65,8 % більше надійшло на розгляд до ККС ВС процесуальних звернень у справах про адміністративні правопорушення – 194 [117]; проте їх частка у структурі надходження дещо зменшилася – 1,8 % [1,9 %], із них подань про визначення підсудності – 15 [14].

Аналіз здійснення правосуддя ККС ВС у 2023 році

Кількість заяв про перегляд судових рішень за нововиявленими або виключними обставинами у структурі надходження становила **0,6 %** [0,8 %], або **63** [51].

Показник **середньої кількості надходження процесуальних звернень і кримінальних проваджень** у розрахунку на одного суддю ККС ВС³ у 2023 році збільшився **у 2,1 раза** порівняно з 2022 роком і становив **386** [186], що також на **38,8 %** більше порівняно з 2021 роком.

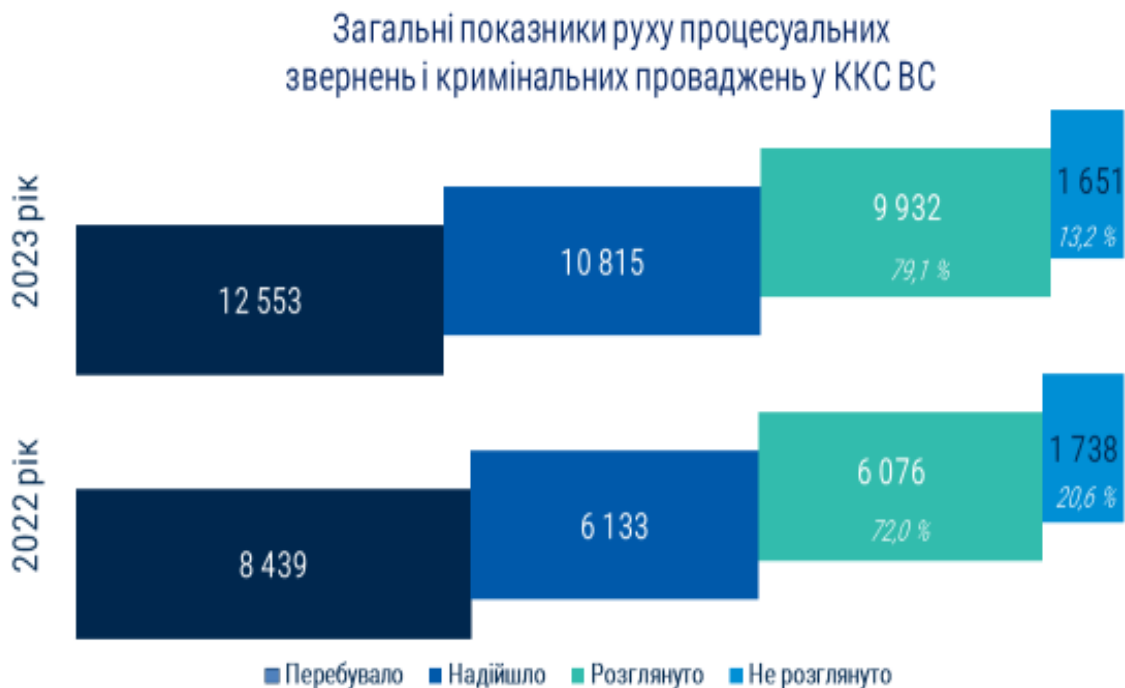
Із урахуванням нерозглянутих за попередній рік касаційних скарг, подань, клопотань, заяв і кримінальних проваджень (справ), у ККС ВС протягом 2023 року усього **перебувало** на розгляді **12 553** [8 439] процесуальних звернень та кримінальних проваджень (справ), що на **48,7 %** більше, ніж у 2022 році, проте на **6,2 %** менше порівняно з 2021 роком.

Із них касаційні скарги у кримінальних провадженнях (справах) на судові рішення суду першої або апеляційної інстанції становили **67,3 %** [85,4 %] серед загальної кількості процесуальних звернень, що перебували на розгляді ККС ВС, або **8 452** [7 206], що на **17,3 %** більше.

Частка клопотань про направлення кримінального провадження (справи) з одного суду до іншого, які перебували на розгляді упродовж 2023 року, значно зросла порівняно з попереднім роком і становила **30,6 %** [12,5 %], або **3 836** [1 058].

Показник **середньої кількості процесуальних звернень і кримінальних проваджень, що перебували на розгляді**, у розрахунку на одного суддю ККС ВС у 2023 році становив **448** [256], що більше на **75 %**, ніж у 2022 році та більше на **13,7 %** порівняно з 2021 роком.

³ Показник навантаження (тут і далі) розраховано із урахуванням середньої кількості суддів, які здійснювали правосуддя у ККС ВС у 2023 році.

3. СТРУКТУРА РОЗГЛЯНУТИХ КАСАЦІЙНИМ КРИМІНАЛЬНИМ СУДОМ У СКЛАДІ ВЕРХОВНОГО СУДУ ПРОЦЕСУАЛЬНИХ ЗВЕРНЕНЬ І КРИМІНАЛЬНИХ ПРОВАДЖЕНЬ

Упродовж 2023 року суддями ККС ВС розглянуто усього 9 932 [6 076] процесуальних звернень і кримінальних проваджень (без урахування касаційних скарг, провадження в яких відкрито), що більше на 63,5 % порівняно з попереднім роком та на 3,2 % більше, ніж у 2021 році. Їх частка від загальної кількості тих, що перебували на розгляді, також зросла і становила 79,1 % [72 %].

Структура розглянутих ККС ВС процесуальних звернень і кримінальних проваджень:

- *касаційні скарги, кримінальні провадження* – 59 % від загальної кількості розглянутих, або 5 864 [4 894], що на 19,8 % більше порівняно з 2022 роком;
- *подання, клопотання про направлення кримінального провадження з одного суду до іншого в межах юрисдикції різних апеляційних судів, а також про направлення кримінального провадження з одного суду апеляційної інстанції до іншого* – 38,4 %, або 3 812 [1 023], що у 3,7 разів більше;
- *процесуальні звернення у справах про адміністративні правопорушення* – 2 %, або 198 [114], що на 73,7 % більше;
- *заяви про перегляд судових рішень за нововиявленими або виключними обставинами* – 0,6 %, або 58 [45], що більше на 28,9 %.

Структура розглянутих ККС ВС процесуальних звернень і кримінальних проваджень

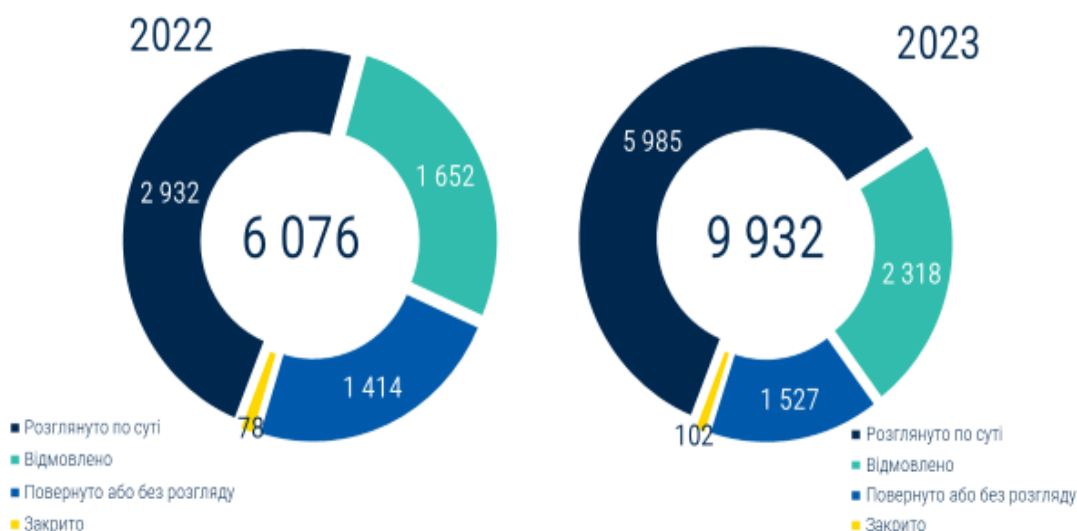
Із загальної кількості розглянутих у 2023 році процесуальних звернень кожне сьоме звернення **повернуто** або **визнано таким, що не підлягає розгляду** з урахуванням вимог статті 383 Кримінально-процесуального кодексу України 1960 року, – 1 527 [1 414], або 12,2 % [23,3 %] від розглянутих, що на 8 % більше порівняно з 2022 роком, але на 40,8 % менше, ніж у 2021 році.

Незважаючи на збільшення на 40,3 % кількості постановлених ухвал **про відмову у відкритті касаційного провадження** – 2 318 [1 652], їх частка від загальної кількості розглянутих процесуальних звернень зменшилась і становила 18,5 % [27,2 %], або кожне четверте розглянуте процесуальне звернення. Із них 64,7 % [62 %] становили ухвали з *МОТИВОВАНИМИ ВІДМОВАМИ* у відкритті касаційного провадження – 1 500 [1 025].

Кожне п'яте процесуальне звернення із загальної кількості тих, що перебували на розгляді, **залишено без руху** і встановлено необхідний строк для усунення недоліків – 2 401 [1 851], що на 29,7 % більше.

Відкрито касаційне провадження у 3 197 [2 296] касаційних скаргах і заявах про перегляд судових рішень за нововиявленими обставинами (на 39,2 % більше), або 37,5 % [31,7 %] від кількості касаційних скарг, заяв про перегляд судових рішень за нововиявленими обставинами, що перебували на розгляді.

Результати розгляду процесуальних звернень і кримінальних проваджень (справ)

У 2 рази більше розглянуто по суті процесуальних звернень і кримінальних проваджень – 5 985 [2 932]; їх частка також значно збільшилась і становила 60,3 % [48,3%] від загальної кількості розглянутих упродовж 2023 року.

Із них розглянуто (вирішено питання про зміну або відмову у зміні підсудності) подань, клопотань про направлення кримінального провадження або справи про адміністративне правопорушення з одного суду до іншого в межах юрисдикції різних апеляційних судів, а також про направлення кримінального провадження з одного суду апеляційної інстанції до іншого – 3 731 [997], що у 3,7 рази більше, ніж у 2022 році.

За касаційними скаргами на судові рішення розглянуто по суті та здійснено перегляд рішень суду першої або апеляційної інстанції у 2 253 [1 935] кримінальних провадженнях (справах), що на 16,4 % більше.

Закрито касаційне провадження відповідно до положень статті 432 КПК у 102 [78] касаційних скаргах (на 30,8 % більше).

У 2023 році постановлено 34 [29] ухвали про задоволення або відмову у задоволенні заяви про відвід (самовідвід) судді, що становить 0,3 % [0,5 %] від загальної кількості розглянутих процесуальних звернень. Із них постановлено 7 ухвал про задоволення такої заяви (20,6 % [44,8 %] від кількості постановлених).

Протягом минулого року за результатами розгляду процесуальних звернень і кримінальних проваджень (справ) суддями ККС ВС усього ухвалено 18 095 судових рішень.

Показник середньої кількості розглянутих процесуальних звернень і кримінальних проваджень у розрахунку на одного суддю ККС ВС у 2023 році

становив **355** [184], що на **92,9 %** більше порівняно з 2022 роком та на **25,4 %** більше, ніж у 2021 році.

Станом на 31 грудня 2023 року **нерозглянутими** залишилися **13,2 %** процесуальних звернень і кримінальних проваджень (із урахуванням касаційних скарг, провадження в яких відкрито, але розгляд на кінець року не здійснено; залишених без руху процесуальних звернень, які подано без додержання передбачених статтею 427 КПК вимог та в яких встановлено необхідний строк для усунення недоліків; касаційних скарг і кримінальних проваджень (справ), розгляд яких не відбувся через те, що учасники судового провадження перебувають на окупованих територіях).

4. ПЕРЕДАЧА КАСАЦІЙНИМ КРИМІНАЛЬНИМ СУДОМ У СКЛАДІ ВЕРХОВНОГО СУДУ КРИМІНАЛЬНИХ ПРОВАДЖЕНЬ НА РОЗГЛЯД ПАЛАТИ, ОБ'ЄДНАНОЇ ПАЛАТИ АБО ВЕЛИКОЇ ПАЛАТИ ВЕРХОВНОГО СУДУ

Відповідно до статті 36 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» Верховний Суд є найвищим судом у системі судоустрою України, який забезпечує сталість та єдність судової практики у порядку та спосіб, визначені процесуальним законом. Так, для забезпечення єдності судової практики у визначених КПК випадках кримінальне провадження у касаційному порядку розглядається судовою палатою ККС ВС, об'єднаною палатою ККС ВС або Великою Палатою Верховного Суду.

У 2023 році у порядку частини першої статті 434¹ КПК колегіями суддів передано **3** [1] кримінальних провадження на розгляд **судових палат ККС ВС**. Із них **1** кримінальне провадження розглянуто по суті та **1** кримінальне провадження передано на розгляд об'єднаної палати ККС ВС.

На розгляд **об'єднаної палати ККС ВС** у порядку частини другої статті 434¹ КПК передано **25** [15] кримінальних провадження. Усього на розгляді об'єднаної палати ККС ВС перебувало **29** [21] кримінальних провадження. По суті розглянуто **14** [13] кримінальних провадження (**48,3 %** від кількості тих, що перебували на розгляді), із них надано висновок щодо:

- застосування норм кримінального права – **6 (42,9 %)**;
- застосування норм кримінального процесуального права – **8 (57,1 %)**.

Об'єднаною палатою ККС ВС на розгляд колегій суддів для прийняття рішення по суті повернуто **5** [4] кримінальних провадження (**17,2 %** від кількості тих, що перебували на розгляді).

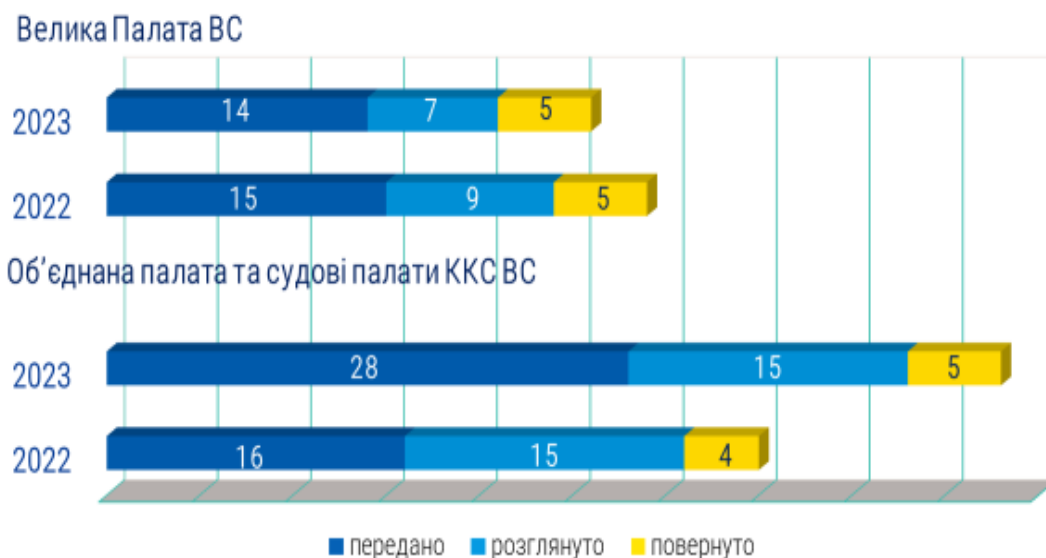
На розгляд **Великої Палати Верховного Суду** у порядку статті 434¹ КПК передано:

- кримінальних провадження – 7 [7];
- заяв про перегляд судових рішень за виключними обставинами – 4 [8];
- заяв про перегляд судових рішень за нововиявленими обставинами – 2 [0];
- касаційних скарг – 1 [0].

Усього на розгляді Великої Палати Верховного Суду перебувало 17 [17] кримінальних провадження, скарг та заяв, переданих ККС ВС.

Великою Палатою Верховного Суду розглянуто 7 [9] кримінальних провадження та заяв; повернуто на розгляд колегій суддів ККС ВС – 5 [5], із них саме кримінальних провадження – 4 [4].

Передача кримінальних проваджень на розгляд палат ККС ВС, об'єднаної палати ККС ВС та Великої Палати ВС

5. РЕЗУЛЬТАТИ КАСАЦІЙНОГО ПЕРЕГЛЯДУ СУДОВИХ РІШЕНЬ У КРИМІНАЛЬНИХ ПРОВАДЖЕННЯХ (СПРАВАХ)

5.1. РЕЗУЛЬТАТИ КАСАЦІЙНОГО ПЕРЕГЛЯДУ РІШЕНЬ СУДІВ

ПЕРШОЇ ТА АПЕЛЯЦІЙНОЇ ІНСТАНЦІЙ

У 2023 році за касаційними скаргами на судові рішення на **16,4 %** більше розглянуто по суті кримінальних проваджень (справ) – **2 253 [1 935]** стосовно **2 429 [2 180]** осіб, що також більше на **11,4 %**.

Закрито касаційне провадження у **102 [78]** касаційних скаргах відповідно до положень статті 432 КПК (більше на **30,8 %**).

Статтею 435 КПК передбачено право суду касаційної інстанції ухвалити судові рішення за результатами **письмового провадження**, якщо всі учасники процесу заявили клопотання про здійснення провадження за їх відсутності.

Упродовж 2023 року лише в **одному** кримінальному провадженні ухвалено судові рішення за результатами письмового провадження. Касаційний перегляд усіх інших рішень місцевих та апеляційних загальних судів було здійснено в усному провадженні за участю сторін кримінального провадження та інших учасників судового провадження у зв'язку з тим, що клопотань від учасників судового провадження про здійснення провадження за їх відсутності не надходило.

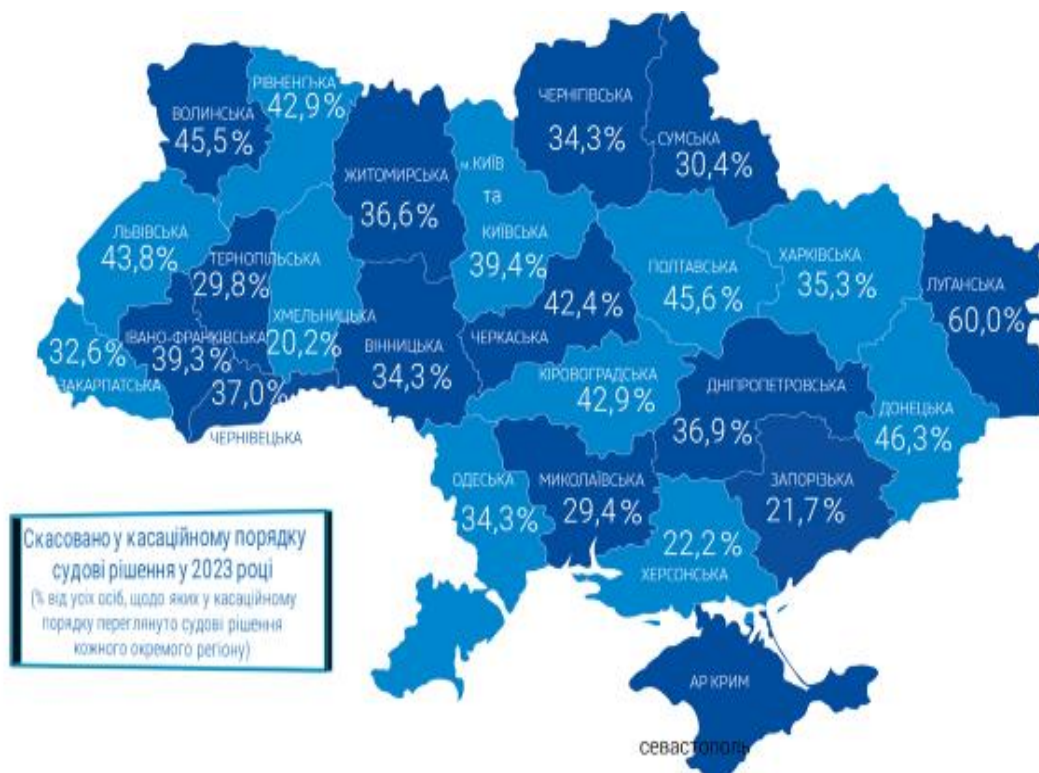
За результатами касаційного розгляду у задоволенні скарги відмовлено та судові рішення **залишено без зміни** у **1 277 [1 167]** кримінальних провадженнях (на **9,4 %** більше) стосовно **1 383 [1 321]** осіб. Проте їх частка від загальної кількості переглянутих у касаційному порядку кримінальних проваджень (без урахування тих, касаційне провадження в яких закрито) зменшилася порівняно з попереднім роком і становила **56,7 % [60,3 %]**.

Касаційну скаргу задоволено та судові рішення **скасовано** у **830 [628]** кримінальних провадженнях (більше на **32,2 %**) стосовно **890 [710]** осіб;

Аналіз здійснення правосуддя ККС ВС у 2023 році

збільшилася також і їх частка від загальної кількості судових рішень, переглянутих у касаційному порядку, – **36,8 %** [32,5 %].

За результатами розгляду касаційних скарг найбільший відсоток осіб⁴, стосовно яких скасовано судові рішення, зафіксовано в судах областей: *Луганської* – 60 % (скасовано 3 судових рішення із 5 переглянутих у касаційному порядку), *Донецької* – 46,3 % (19 із 41), *Полтавської* – 45,6 % (31 із 68), *Волинської* – 45,5 % (61 із 134); найменший відсоток таких осіб відмічався в судах областей: *Хмельницької* – 20,2 % (25 із 124), *Запорізької* – 21,7 % (20 із 92) та *Херсонської* – 22,2 % (2 із 9).

Із загальної кількості скасованих судових рішень у 19 [18] провадженнях стосовно 19 [18] осіб судові рішення скасовано із закриттям кримінального провадження. Їх частка від загальної кількості осіб, стосовно яких у касаційному порядку скасовано судові рішення, дещо збільшилася порівняно з попереднім роком і становила **2,3 %** [2,1 %]. Із них через відсутність в діянні складу кримінального правопорушення (пункт 2 частини першої статті 284 КПК) скасовано судові рішення із закриттям кримінального провадження стосовно **3 осіб (15,8 %)**; у зв'язку зі звільненням особи від кримінальної відповідальності (пункт 1 частини другої статті 284 КПК) – стосовно **11 осіб (57,9 %)**; у зв'язку з невстановленням достатніх доказів для доведення винуватості особи в суді і вичерпано можливості їх отримати (пункт 3 частини першої статті 284 КПК) – щодо **2 осіб (10,5 %)**.

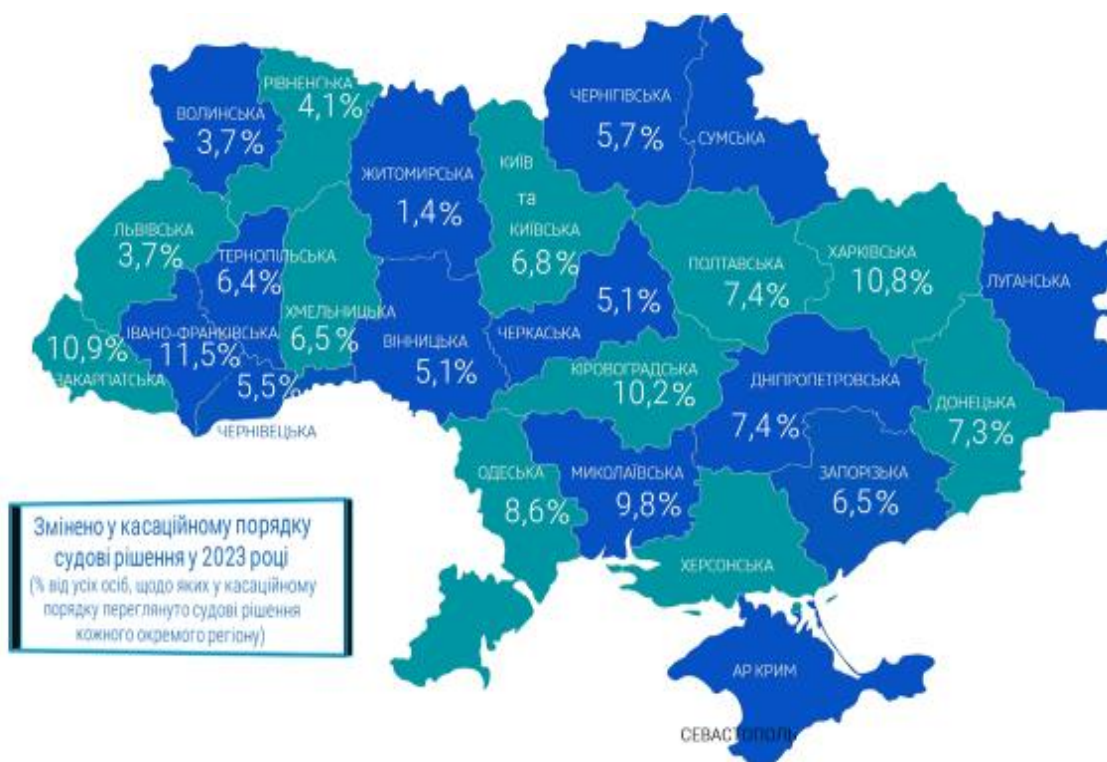
⁴ Від кількості осіб, стосовно яких переглянуто судові рішення кожного окремого регіону.

Аналіз здійснення правосуддя ККС ВС у 2023 році

Судове рішення скасовано із призначенням нового розгляду у 811 [610] кримінальних проваджень (на 33 % більше) стосовно 871 [692] особи, або 97,7 % [97,1 %] від загальної кількості кримінальних проваджень, у яких судові рішення у касаційному порядку скасовано; у тому числі із призначенням нового розгляду у суді першої інстанції – у 97 [51] кримінальних проваджень стосовно 102 [65] осіб, у суді апеляційної інстанції – у 714 [559] кримінальних проваджень стосовно 769 [627] осіб.

Судове рішення змінено у 146 [140] кримінальних проваджень, що на 4,3 % більше, стосовно 156 [149] осіб, або 6,5 % [7,2 %] від загальної кількості кримінальних проваджень, судові рішення в яких переглянуто у касаційному порядку.

Найбільший відсоток осіб, стосовно яких змінено судові рішення, зафіксовано в судах областей: Закарпатської – 11,9 % (змінено 5 судових рішення із 42 переглянутих у касаційному порядку), Івано-Франківської – 11,5 % (7 із 61), Харківської – 10,8 % (11 із 102), Кіровоградської – 10,2 % (5 із 49); найменший відсоток таких осіб спостерігався в судах областей: Житомирської – 1,4 % (1 із 71), Львівської – 3,6 % (6 із 166), Волинської – 3,7 % (5 із 134) та Рівненської – 4,1 % (2 із 49).

Аналіз здійснення правосуддя ККС ВС у 2023 році

РЕЗУЛЬТАТИ КАСАЦІЙНОГО ПЕРЕГЛЯДУ РІШЕНЬ СУДУ ПЕРШОЇ ТА АПЕЛЯЦІЙНОЇ ІНСТАНЦІЙ У КРИМІНАЛЬНИХ ПРОВАДЖЕННЯХ У 2022–2023 РОКАХ (ЗА КІЛЬКІСТЮ ОСІБ)

№ з/п	НАЙМЕНУВАННЯ ОБЛАСТЕЙ (РЕГІОНІВ)	ЗАГАЛЬНА КІЛЬКІСТЬ СУДОВИХ РІШЕНЬ, ПЕРЕГЛЯНУТИХ У КАСАЦІЙНОМУ ПОРЯДКУ		КІЛЬКІСТЬ ОСІБ, ЩОДО ЯКИХ РІШЕННЯ СУДІВ ПЕРШОЇ ТА АПЕЛЯЦІЙНОЇ ІНСТАНЦІЙ:											
				СКАСОВАНО				ЗМІНЕНО				ЗАЛИШЕНО БЕЗ ЗМІН			
				РОКИ		РОКИ		РОКИ		РОКИ		РОКИ		РОКИ	
		2022	2023	2022		2023		2022		2023		2022		2023	
				абс.	питома вага, % *	абс.	питома вага, % *	абс.	питома вага, % *	абс.	питома вага, % *	абс.	питома вага, % *	абс.	питома вага, % *
А	Б	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
1	АР Крим	2	7	0	–	0	–	0	–	0	–	2	100,0	7	100,0
2	Вінницька	116	137	39	33,6	47	34,3	12	10,3	7	5,1	65	56,0	83	60,6
3	Волинська	105	134	41	39,0	61	45,5	7	6,7	5	3,7	57	54,3	68	50,7
4	Дніпропетровська	179	217	67	37,4	80	36,9	14	7,8	16	7,4	98	54,7	121	55,8
5	Донецька	52	41	10	19,2	19	46,3	6	11,5	3	7,3	36	69,2	19	46,3
6	Житомирська	71	71	26	36,6	26	36,6	1	1,4	1	1,4	44	62,0	44	62,0
7	Закарпатська	38	42	12	31,6	11	26,2	4	10,5	5	11,9	22	57,9	26	61,9
8	Запорізька	66	92	12	18,2	20	21,7	3	4,5	6	6,5	51	77,3	66	71,7
9	Івано-Франківська	35	61	11	31,4	24	39,3	3	8,6	7	11,5	21	60,0	30	49,2
10	Київська та м. Київ	369	531	140	37,9	209	39,4	28	7,6	36	6,8	201	54,5	286	53,9
11	Кіровоградська	70	49	16	22,9	21	42,9	4	5,7	5	10,2	50	71,4	23	46,9
12	Луганська	16	5	1	6,3	3	60,0	3	18,8	0	–	12	75,0	2	40,0
13	Львівська	154	166	81	52,6	75	45,2	5	3,2	6	3,6	68	44,2	85	51,2
14	Миколаївська	47	51	12	25,5	15	29,4	5	10,6	5	9,8	30	63,8	31	60,8
15	Одеська	107	140	19	17,8	48	34,3	3	2,8	12	8,6	85	79,4	80	57,1
16	Полтавська	112	68	45	40,2	31	45,6	3	2,7	5	7,4	64	57,1	32	47,1
17	Рівненська	49	49	14	28,6	21	42,9	3	6,1	2	4,1	32	65,3	26	53,1
18	Сумська	42	46	18	42,9	14	30,4	1	2,4	0	–	23	54,8	32	69,6
19	Тернопільська	39	47	8	20,5	14	29,8	1	2,6	3	6,4	30	76,9	30	63,8
20	Харківська	105	102	24	22,9	36	35,3	7	6,7	11	10,8	74	70,5	55	53,9
21	Херсонська	24	9	4	16,7	2	22,2	3	12,5	0	–	17	70,8	7	77,8
22	Хмельницька	106	124	30	28,3	25	20,2	9	8,5	8	6,5	67	63,2	91	73,4
23	Черкаська	94	59	19	20,2	25	42,4	11	11,7	3	5,1	64	68,1	31	52,5
24	Чернівецька	81	73	30	37,0	27	37,0	2	2,5	4	5,5	49	60,5	42	57,5
25	Чернігівська	101	105	31	30,7	36	34,3	11	10,9	6	5,7	59	58,4	63	60,0
26	м. Севастополь	–	3	–	–	0	–	–	–	0	–	–	–	3	100,0
27	УСЬОГО	2 180	2 429	710	32,6	890	36,6	149	6,8	156	6,4	1 321	60,6	1 383	56,9

* Питома вага від загальної кількості судових рішень, переглянутих у касаційному порядку, %

5.2. РЕЗУЛЬТАТИ КАСАЦІЙНОГО ПЕРЕГЛЯДУ РІШЕНЬ СУДУ ПЕРШОЇ ІНСТАНЦІЇ

У касаційному порядку протягом 2023 року стосовно **1 064** [989] осіб переглянуто рішення судів першої інстанції, що на **7,6 %** більше порівняно з 2022 роком. Їх частка від загальної кількості осіб, стосовно яких у касаційному порядку перевірено судові рішення дещо зменшилася – **43,8 %** [45,3 %].

За результатами перегляду касаційну скаргу задоволено та судове рішення суду першої інстанції **скасовано** стосовно **313** [246] осіб; їх частка від загальної кількості осіб, щодо яких у касаційному порядку переглянуто залишені без зміни в апеляційному порядку рішення суду першої інстанції, значно збільшилась і становила **29,4 %** [24,9 %].

За результатами розгляду касаційних скарг найбільший відсоток осіб⁵, стосовно яких *скасовано рішення суду першої інстанції*, зафіксовано в судах областей: *Полтавської* – 57,1 % (скасовано 16 судових рішень із 28 переглянутих у касаційному порядку), *Черкаської* – 42,1 % (16 із 38), *Вінницької* – 37,7 % (26 із 69); найменший відсоток таких осіб відмічався в судах областей: *Миколаївської* – 10,3 % (3 із 29), *Хмельницької* – 12,3 % (7 із 57) та *Рівненської* – 18,2 % (4 із 22).

Змінено судове рішення суду першої інстанції стосовно **76** [70] осіб, що на **8,6 %** більше, або **7,1 %** [7,1 %] від загальної кількості осіб, щодо яких у касаційному порядку переглянуто рішення суду першої інстанції.

Найбільший відсоток осіб, стосовно яких *змінено судові рішення суду першої інстанції*, зафіксовано в судах областей: *Харківської* – 17 % (змінено 8 судових

⁵ Від кількості осіб, стосовно яких переглянуто рішення суду першої інстанції кожного окремого регіону.

Аналіз здійснення правосуддя ККС ВС у 2023 році

рішення із 47 переглянутих у касаційному порядку), *Одеської* – 13,5 % (7 із 52), *Тернопільської* – 12 % (3 із 25), *Донецької* – 11,1 % (2 із 18); найменший відсоток таких осіб спостерігався в судах областей: *Житомирської* – 2,9 % (1 із 35), *Львівської* – 3,6 % (3 із 83) та *Полтавської* – 3,6 % (1 із 28). У касаційному порядку за результатами розгляду касаційних скарг не було змінено жодного рішення суду першої інстанції, ухваленого місцевими загальними судами *Луганської, Рівненської, Сумської, Херсонської* областей.

Кількість осіб, стосовно яких у задоволенні касаційної скарги відмовлено та судові рішення суду першої інстанції **залишено без змін**, становила **675 [673]**. Їх частка від загальної кількості осіб, щодо яких у касаційному порядку переглянуто рішення суду першої інстанції, становила **63,4 % [68 %]**.

РЕЗУЛЬТАТИ КАСАЦІЙНОГО ПЕРЕГЛЯДУ РІШЕНЬ СУДІВ ПЕРШОЇ ІНСТАНЦІЇ У КРИМІНАЛЬНИХ ПРОВАДЖЕННЯХ У 2022–2023 РОКАХ (ЗА КІЛЬКІСТЮ ОСІБ)

№ з/п	Найменування областей (регіонів)	Кількість рішень судів першої інстанції, переглянутих у касаційному порядку		Кількість осіб, щодо яких рішення судів першої інстанції:											
				СКАСОВАНО				ЗМІНЕНО				ЗАЛИШЕНО БЕЗ ЗМІН			
		РОКИ		РОКИ		РОКИ		РОКИ		РОКИ		РОКИ			
		2022	2023	2022		2023		2022		2023		2022		2023	
				абс.	питома вага, % *	абс.	питома вага, % *	абс.	питома вага, % *	абс.	питома вага, % *	абс.	питома вага, % *	абс.	питома вага, % *
А	Б	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
1	АР Крим	0	6	0	–	0	–	0	–	0	–	0	–	6	100,0
2	Вінницька	54	69	14	25,9	26	37,7	8	14,8	3	4,3	32	59,3	40	58,0
3	Волинська	49	49	9	18,4	13	26,5	7	14,3	3	6,1	33	67,3	33	67,3
4	Дніпропетровська	79	112	24	30,4	37	33,0	7	8,9	8	7,1	48	60,8	67	59,8
5	Донецька	25	18	3	12,0	4	22,2	0	–	2	11,1	22	88,0	12	66,7
6	Житомирська	28	35	9	32,1	8	22,9	1	3,6	1	2,9	18	64,3	26	74,3
7	Закарпатська	23	28	7	30,4	9	32,1	4	17,4	2	7,1	12	52,2	17	60,7
8	Запорізька	30	38	4	13,3	8	21,1	2	6,7	3	7,9	24	80,0	27	71,1
9	Івано-Франківська	22	25	5	22,7	7	28,0	3	13,6	2	8,0	14	63,6	16	64,0
10	Київська та м. Київ	121	156	33	27,3	54	34,6	6	5,0	12	7,7	82	67,8	90	57,7
11	Кіровоградська	45	25	5	11,1	8	32,0	1	2,2	2	8,0	39	86,7	15	60,0
12	Луганська	8	3	0	–	1	33,3	3	37,5	0	0,0	5	62,5	2	66,7
13	Львівська	71	83	34	47,9	27	32,5	0	–	3	3,6	37	52,1	53	63,9
14	Миколаївська	23	29	4	17,4	3	10,3	3	13,0	2	6,9	16	69,6	24	82,8
15	Одеська	31	52	4	12,9	12	23,1	1	3,2	7	13,5	26	83,9	33	63,5
16	Полтавська	51	28	12	23,5	16	57,1	2	3,9	1	3,6	37	72,5	11	39,3
17	Рівненська	21	22	4	19,0	4	18,2	2	9,5	0	–	15	71,4	18	81,8
18	Сумська	26	24	11	42,3	8	33,3	0	–	0	–	15	57,7	16	66,7
19	Тернопільська	11	25	2	18,2	7	28,0	0	–	3	12,0	9	81,8	15	60,0
20	Харківська	52	47	11	21,2	14	29,8	1	1,9	8	17,0	40	76,9	25	53,2
21	Херсонська	11	5	0	–	1	20,0	1	9,1	0	–	10	90,9	4	80,0

Аналіз здійснення правосуддя ККС ВС у 2023 році

22	Хмельницька	64	57	18	28,1	7	12,3	7	10,9	5	8,8	39	60,9	45	78,9
23	Черкаська	62	38	8	12,9	16	42,1	6	9,7	3	7,9	48	77,4	19	50,0
24	Чернівецька	43	38	15	34,9	9	23,7	1	2,3	3	7,9	27	62,8	26	68,4
25	Чернігівська	39	50	10	25,6	14	28,0	4	10,3	3	6,0	25	64,1	33	66,0
26	м. Севастополь	0	2	0	–	0	–	0	–	0	–	0	–	2	100,0
27	Усього	989	1 064	246	24,9	313	29,4	70	7,1	76	7,1	673	68,0	675	63,4

* Питома вага від загальної кількості рішень судів першої інстанції, переглянутих у касаційному порядку, %

5.3. РЕЗУЛЬТАТИ КАСАЦІЙНОГО ПЕРЕГЛЯДУ РІШЕНЬ СУДІВ АПЕЛЯЦІЙНОЇ ІНСТАНЦІЇ

У касаційному порядку протягом 2023 року переглянуто рішення судів апеляційної інстанції стосовно 1 365 [1 191] осіб, що на 14,6 % більше порівняно з 2022 роком. Їх частка від загальної кількості осіб, стосовно яких у касаційному порядку перевірено судові рішення, також збільшилася – 56,2 % [54,6 %].

За результати перегляду касаційну скаргу задоволено та судове рішення суду апеляційної інстанції скасовано стосовно 577 [464] осіб; їх частка від загальної кількості осіб, щодо яких у касаційному порядку переглянуто змінені або скасовані в апеляційному порядку рішення суду першої інстанції, становила 42,3 % [39 %].

За результатами розгляду касаційних скарг найбільший відсоток осіб, стосовно яких скасовано судові рішення суду апеляційної інстанції, зафіксовано в судах областей: Луганської – 100 % (скасовано 2 судових рішень із 2 переглянутих у касаційному порядку), Донецької – 65,2 % (15 із 23), Донецької – 65,2 % (15 із 23), Рівненської – 63 % (17 із 27), Львівської – 57,8 % (48 із 83) та Волинської – 56,5 % (48 із 85); найменший відсоток таких осіб відмічався в судах областей: Закарпатської – 14,3 % (2 із 14) та Запорізької – 22,2 % (12 із 54).

⁶ від кількості осіб, стосовно яких переглянуто рішення суду апеляційної інстанції кожного окремого регіону

Аналіз здійснення правосуддя ККС ВС у 2023 році

Змінено судові рішення стосовно **80 [79]** осіб, або **5,9 % [6,6 %]** від загальної кількості осіб, щодо яких у касаційному порядку переглянуто рішення суду апеляційної інстанції.

Найбільший відсоток осіб, стосовно яких *змінено судові рішення суду апеляційної інстанції*, зафіксовано в судах областей: *Закарпатської* – 21,4 % (змінено 3 судових рішень із 14 переглянутих у касаційному порядку), *Івано-Франківської* – 13,9 % (5 із 36), *Миколаївської* – 13,6 % (3 із 22) та *Кіровоградської* – 12,5 % (3 із 24); найменший відсоток таких осіб спостерігався в судах областей: *Волинської* – 2,4 % (2 із 85) та *Чернівецької* – 2,9 % (1 із 35).

У касаційному порядку за результатами розгляду касаційних скарг не було змінено жодного рішення *Житомирського, Луганського, Сумського, Тернопільського, Херсонського та Черкаського* апеляційних судів.

Незважаючи на те, що кількість осіб, стосовно яких у задоволенні касаційної скарги відмовлено та судові рішення **залишено без змін**, збільшилася до **708 [648]**, їх частка зменшилась і становила **51,9 % [54,4 %]** від тих осіб, стосовно яких у касаційному порядку переглянуто рішення суду апеляційної інстанції.

РЕЗУЛЬТАТИ КАСАЦІЙНОГО ПЕРЕГЛЯДУ РІШЕНЬ СУДУ АПЕЛЯЦІЙНОЇ ІНСТАНЦІЇ У КРИМІНАЛЬНИХ ПРОВАДЖЕННЯХ У 2022–2023 РОКАХ (ЗА КІЛЬКІСТЮ ОСІБ)

№ з/п	Найменування областей (регіонів)	Кількість рішень судів апеляційної інстанції, переглянутих у касаційному порядку		Кількість осіб, щодо яких рішення судів апеляційної інстанції:											
				скасовано				змінено				залишено без змін			
		РОКИ		РОКИ				РОКИ				РОКИ			
		2022	2023	2022		2023		2022		2023		2022		2023	
		абс.	питома вага, % *	абс.	питома вага, % *	абс.	питома вага, % *	абс.	питома вага, % *	абс.	питома вага, % *	абс.	питома вага, % *		
А	Б	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
1	АР Крим	2	1	0	–	0	–	0	–	0	–	2	100,0	1	100,0
2	Вінницька	62	68	25	40,3	21	30,9	4	6,5	4	5,9	33	53,2	43	63,2
3	Волинська	56	85	32	57,1	48	56,5	0	–	2	2,4	24	42,9	35	41,2
4	Дніпропетровська	100	105	43	43,0	43	41,0	7	7,0	8	7,6	50	50,0	54	51,4
5	Донецька	27	23	7	25,9	15	65,2	6	22,2	1	4,3	14	51,9	7	30,4
6	Житомирська	43	36	17	39,5	18	50,0	0	–	0	–	26	60,5	18	50,0
7	Закарпатська	15	14	5	33,3	2	14,3	0	–	3	21,4	10	66,7	9	64,3
8	Запорізька	36	54	8	22,2	12	22,2	1	2,8	3	5,6	27	75,0	39	72,2
9	Івано-Франківська	13	36	6	46,2	17	47,2	0	–	5	13,9	7	53,8	14	38,9
10	Київська та м. Київ	248	375	107	43,1	155	41,3	22	8,9	24	6,4	119	48,0	196	52,3
11	Кіровоградська	25	24	11	44,0	13	54,2	3	12,0	3	12,5	11	44,0	8	33,3
12	Луганська	8	2	1	12,5	2	100,0	0	–	0	–	7	87,5	0	–
13	Львівська	83	83	47	56,6	48	57,8	5	6,0	3	3,6	31	37,3	32	38,6
14	Миколаївська	24	22	8	33,3	12	54,5	2	8,3	3	13,6	14	58,3	7	31,8
15	Одеська	76	88	15	19,7	36	40,9	2	2,6	5	5,7	59	77,6	47	53,4

Аналіз здійснення правосуддя ККС ВС у 2023 році

16	Полтавська	61	40	33	54,1	15	37,5	1	1,6	4	10,0	27	44,3	21	52,5
17	Рівненська	28	27	10	35,7	17	63,0	1	3,6	2	7,4	17	60,7	8	29,6
18	Сумська	16	22	7	43,8	6	27,3	1	6,3	0	–	8	50,0	16	72,7
19	Тернопільська	28	22	6	21,4	7	31,8	1	3,6	0	–	21	75,0	15	68,2
20	Харківська	53	55	13	24,5	22	40,0	6	11,3	3	5,5	34	64,2	30	54,5
21	Херсонська	13	4	4	30,8	1	25,0	2	15,4	0	–	7	53,8	3	75,0
22	Хмельницька	42	67	12	28,6	18	26,9	2	4,8	3	4,5	28	66,7	46	68,7
23	Черкаська	32	21	11	34,4	9	42,9	5	15,6	0	–	16	50,0	12	57,1
24	Чернівецька	38	35	15	39,5	18	51,4	1	2,6	1	2,9	22	57,9	16	45,7
25	Чернігівська	62	55	21	33,9	22	40,0	7	11,3	3	5,5	34	54,8	30	54,5
26	м. Севастополь	0	1	0	–	0	–	0	–	0	–	0	–	1	100,0
27	УСЬОГО	1 191	1 365	464	39,0	577	42,3	79	6,6	80	5,9	648	54,4	708	51,9

* Питома вага від загальної кількості рішень судів апеляційної інстанції, переглянутих у касаційному порядку, %

5.4. ПІДСТАВИ СКАСУВАННЯ СУДОВИХ РІШЕНЬ У КАСАЦІЙНОМУ ПОРЯДКУ

№ з/п	Найменування областей (регіонів)	Загальна кількість рішень судів першої та апеляційної інстанцій, у яких за результатами касаційного розгляду судові рішення СКАСОВАНО	Підстави скасування рішень судів першої та апеляційної інстанцій у 2023 році (за кількістю осіб):					
			істотне порушення вимог кримінального процесуального закону (ст. 412 КПК України)		неправильне застосування закону України про кримінальну відповідальність (ст. 413 КПК України)		невідповідність призначеного покарання тяжкості кримінального правопорушення та особи засудженого (ст. 414 КПК України)	
			абс.	питома вага, %*	абс.	питома вага, %*	абс.	питома вага, %*
А	Б	1	2	3	4	5	6	7
1	АР Крим	0	0	–	0	–	0	–
2	Вінницька	47	37	78,7	4	8,5	2	4,3
3	Волинська	61	53	86,9	8	13,1	0	–
4	Дніпропетровська	80	70	87,5	5	6,3	0	–
5	Донецька	19	15	78,9	3	15,8	0	–
6	Житомирська	26	23	88,5	1	3,8	2	7,7
7	Закарпатська	15	15	100,0	0	–	0	–
8	Запорізька	20	20	100,0	0	–	0	–
9	Івано-Франківська	24	18	75,0	6	25,0	0	–
10	Київська та м. Київ	209	173	82,8	17	8,1	1	0,5
11	Кіровоградська	21	15	71,4	4	19,0	1	4,8
12	Луганська	3	3	100,0	0	–	0	–
13	Львівська	71	63	88,7	5	7,0	0	–
14	Миколаївська	15	13	86,7	1	6,7	0	–
15	Одеська	48	47	97,9	1	2,1	0	–
16	Полтавська	31	28	90,3	3	9,7	0	–
17	Рівненська	21	19	90,5	1	4,8	1	4,8
18	Сумська	14	13	92,9	1	7,1	0	–
19	Тернопільська	14	10	71,4	2	14,3	1	7,1
20	Харківська	36	31	86,1	4	11,1	1	2,8
21	Херсонська	2	2	100,0	0	–	0	–

Аналіз здійснення правосуддя ККС ВС у 2023 році

22	Хмельницька	25	22	88,0	3	12,0	0	–
23	Черкаська	25	22	88,0	1	4,0	1	4,0
24	Чернівецька	27	21	77,8	4	14,8	2	7,4
25	Чернігівська	36	30	83,3	6	16,7	0	–
26	м. Севастополь	0	0	–	0	–	0	–
27	УСЬОГО	890	763	85,7	80	9,0	12	1,3

* Питома вага від загальної кількості судових рішень, скасованих у касаційному порядку, %

Найчастіше підставою для скасування судових рішень у касаційному порядку були, як і в попередні роки, **істотні порушення вимог кримінального процесуального закону (ст. 412 КПК України)**. Так, упродовж 2023 року скасовано судові рішення стосовно **763 [606]** осіб, що на **25,9 %** більше. Проте незважаючи на збільшення кількісного показника, їх частка порівняно з попереднім роком майже не змінилася – **85,7 % [85,4 %]** у загальній кількості осіб, щодо яких судові рішення скасовано у касаційному порядку.

Найбільший відсоток скасованих судових рішень у зв'язку з істотними порушеннями вимог кримінального процесуального закону (за кількістю осіб) відмічався в судах областей: *Закарпатської* – 100 % (15 із 15 скасованих судових рішень у касаційному порядку), *Запорізької* – 100 % (20 із 20), *Луганської* – 100 % (3 із 3), *Херсонської* – 100 % (2 із 2) та *Одеської* – 97,9 % (47 із 48); найменший відсоток спостерігався в судах областей: *Кіровоградської* – 71,4 % (15 із 21) та *Тернопільської* – 71,4 % (10 із 14).

На **5,3 %** збільшилася кількість осіб, стосовно яких у касаційному порядку скасовано судові рішення через **неправильне застосування закону України про кримінальну відповідальність (ст. 413 КПК України)**. Так, судові рішення скасовано стосовно **80 [76]** осіб; проте їх частка зменшилася до **9 % [10,7 %]** серед загальної кількості осіб, щодо яких скасовано судові рішення.

Найбільший відсоток скасованих судових рішень у зв'язку з неправильним застосуванням закону України про кримінальну відповідальність (за кількістю осіб) відмічався в судах областей: *Івано-Франківської* – 25 % (6 із 24 скасованих судових рішень у касаційному порядку), *Кіровоградської* – 19 % (4 із 21) та *Чернігівської* – 16,7 % (6 із 36); найменший відсоток спостерігався в судах областей: *Одеської* – 2,1 % (1 із 48), *Житомирської* – 3,8 % (1 із 26) та *Черкаської* – 4 % (1 із 25). Із цієї підстави не було жодного скасованого у касаційному порядку рішення, ухваленого судами *Закарпатської, Запорізької, Луганської, Херсонської областей*.

У зв'язку з **невідповідністю призначеного судом покарання ступеню тяжкості кримінального правопорушення та особі обвинуваченого (ст. 414 КПК України)** за результатами касаційного перегляду судові рішення скасовано стосовно **12 [16]** осіб, або **1,3 % [2,3 %]**.

Аналіз здійснення правосуддя ККС ВС у 2023 році

Найбільший відсоток скасованих судових рішень у зв'язку з невідповідністю призначеного судом покарання ступеню тяжкості кримінального правопорушення та особі обвинуваченого (за кількістю осіб) відмічався в судах областей: *Житомирської* – 7,7 % (2 із 26 скасованих судових рішень у касаційному порядку), *Чернівецької* – 7,4 % (2 із 27), *Тернопільської* – 7,1 % (1 із 14); найменший відсоток спостерігався в судах *Київської області та міста Києва* – 0,5 % (1 із 209). Із цієї підстави не було жодного скасованого у касаційному порядку рішення, ухваленого судами *Волинської, Дніпропетровської, Донецької, Закарпатської, Запорізької, Івано-Франківської, Луганської, Львівської, Миколаївської, Одеської, Полтавської, Сумської, Херсонської, Хмельницької та Чернігівської областей*.

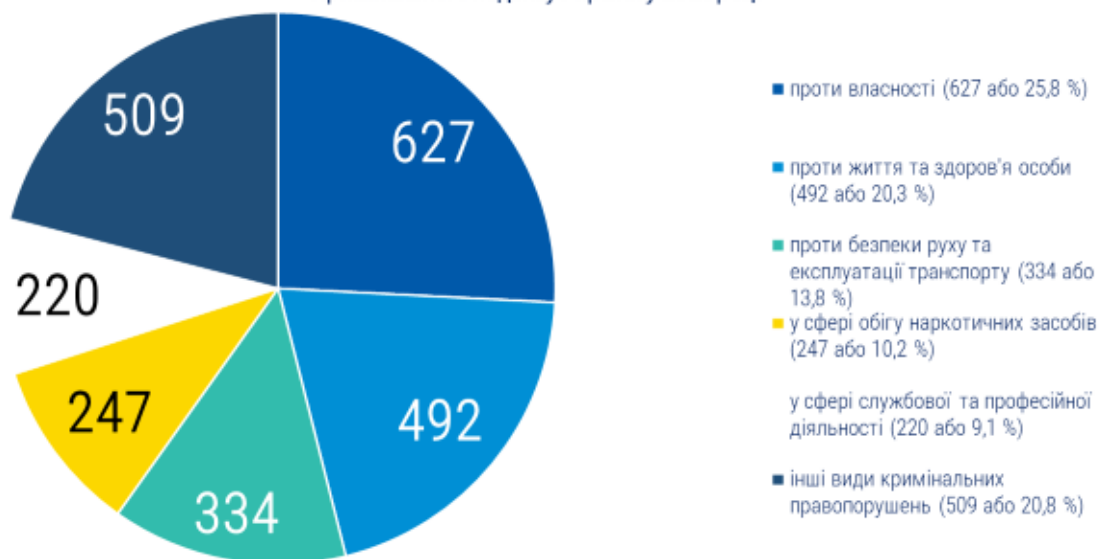
Підстави скасування у касаційному порядку
судових рішень у кримінальних провадженнях

5.5. РЕЗУЛЬТАТИ КАСАЦІЙНОГО ПЕРЕГЛЯДУ СУДОВИХ РІШЕНЬ У КРИМІНАЛЬНИХ ПРОВАДЖЕННЯХ (СПРАВАХ) ЗА РОЗДІЛАМИ ОСОБЛИВОЇ ЧАСТИНИ КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ

Аналіз здійснення правосуддя ККС ВС у 2023 році

Результати касаційного перегляду судових рішень за розділами Особливої частини Кримінального кодексу України у 2023 році

ПЕРЕГЛЯД СУДОВИХ РІШЕНЬ У КРИМІНАЛЬНИХ ПРОВАДЖЕННЯХ ЗА РОЗДІЛАМИ ОСОБЛИВОЇ ЧАСТИНИ КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ У 2022–2023 РОКАХ

№ з/п	Розділи Кримінального кодексу України	Статті КК України	Кількість осіб, стосовно яких у касаційному порядку переглянуто судові рішення		Відсоток, % від загальної кількості осіб стосовно яких переглянуто судові рішення	
			2022	2023	2022	2023
1	ЗАГАЛОМ ОСІБ, ІЗ НИХ ЗА КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ:		2 180	2 429	x	x
2	проти основ національної безпеки України	(109–114 ¹)	5	20	0,2	0,8
3	проти життя та здоров'я особи	(115–145)	480	492	22,0	20,3
4	проти волі, честі та гідності особи	(146–151)	6	5	0,3	0,2
5	проти статевої свободи та статевої недоторканості особи	(152–156)	32	60	1,5	2,5
6	проти виборчих, трудових та інших особистих прав і свобод людини і громадянина	(157–184)	16	21	0,7	0,9
7	проти власності	(185–198)	625	627	28,7	25,8
8	у сфері господарської діяльності	(199–233)	39	50	1,8	2,1
9	проти довкілля	(236–254)	8	18	0,4	0,7

Аналіз здійснення правосуддя ККС ВС у 2023 році

10	проти громадської безпеки	(255–270 ¹)	30	37	1,4	1,5
11	проти безпеки виробництва	(271–275)	4	3	0,2	0,1
12	проти безпеки руху та експлуатації транспорту	(276–292)	272	334	12,5	13,8
13	проти громадського порядку та моральності	(293–304)	68	62	3,1	2,6
14	у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів та інші кримінальні правопорушення проти здоров'я населення	(305–327)	240	247	11,0	10,2
15	у сфері охорони державної таємниці, недоторканності державних кордонів, забезпечення призову та мобілізації	(328–337)	6	12	0,3	0,5
16	проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування та об'єднань громадян	(338–360)	61	90	2,8	3,7
17	у сфері використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку	(361–363 ¹)	3	7	0,1	0,3
18	у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг	(364–370)	200	220	9,2	9,1
19	проти правосуддя	(371–400 ¹)	25	29	1,1	1,2
20	проти встановленого порядку несення військової служби (військові кримінальні правопорушення)	(402–435)	4	20	0,2	0,8
21	проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку	(436–447)	1	7	0,05	0,3
22	за Кримінальним кодексом України 1960 року	–	5	9	0,2	0,4
23	касаційні скарги на ухвали апеляційних судів про відмову у відкритті апеляційного провадження, на відмову у поновленні строку на апеляційне оскарження та ін.	–	50	59	2,3	2,4

5.6. РЕЗУЛЬТАТИ КАСАЦІЙНОГО ПЕРЕГЛЯДУ СУДОВИХ РІШЕНЬ У КРИМІНАЛЬНИХ ПРОВАДЖЕННЯХ ПРО КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ, ПЕРЕДБАЧЕНІ СТАТТЯМИ 191, 262, 308, 312, 313, 320, 357, 410 КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ, А ТАКОЖ СТАТТЯМИ 210, 354, 364, 364-1, 365-2, 368-369-2, 206-2, 209, 211, 366-1, 366-2, 366-3 КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ

№ з/п	РОКИ	Кількість осіб, стосовно яких у касаційному порядку переглянуто судові рішення (КОРУПЦІЙНІ КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ)							
		Загальна кількість осіб, щодо яких судові рішення переглянуто у касаційному порядку, із них:	у задоволенні скарги відмовлено та судові рішення залишено без змін	скаргу задоволено та судові рішення змінено	скаргу задоволено та судові рішення скасовано (усього), у тому числі:	із закриттям провадження	з направленням справи на новий розгляд, із них:	до суду першої інстанції	до суду апеляційної інстанції
А	Б	1	2	3	4	5	6	7	8
1	2021	301	156	24	121	5	116	9	107
2	2022	257	134	7	116	1	115	12	103
3	2023	330	164	15	151	2	149	19	130

Аналіз здійснення правосуддя ККС ВС у 2023 році

4	динаміка, % (2023 до 2021)	9,6 %	5,1 %	-37,5 %	24,8 %	-60,0 %	28,4 %	у 2,1 р.	21,5 %
5	динаміка, % (2023 до 2022)	28,4 %	22,4 %	у 2,1 р.	30,2 %	100,0 %	29,6 %	58,3 %	26,2 %

У 2023 році у касаційному порядку переглянуто судові рішення у **280** [208] кримінальних провадженнях **про корупційні кримінальні правопорушення** стосовно **330** [257] осіб.

Протягом останніх років спостерігається тенденція до збільшення як кількості осіб, щодо яких судові рішення у кримінальних провадженнях про корупційні кримінальні правопорушення переглянуто у касаційному порядку, так і їх частки від усіх осіб, стосовно яких упродовж року ККС ВС переглянув судові рішення. Так, якщо у 2021 році їх частка становила 10,2 %, у 2022 році – 11,8 %, то у 2023 році – **13,6 %**.

За результатами розгляду касаційних скарг у кримінальних провадженнях про корупційні кримінальні правопорушення судові рішення *залишено без зміни* щодо **164** [134] осіб, або **49,7 %** [52,1 %] від кількості осіб, судові рішення стосовно яких у справах зазначеної категорії переглянуто у касаційному порядку.

Касаційну скаргу задоволено та судові рішення *скасовано* щодо **151** [116] особи, або **45,8 %** [45,1 %]. У тому числі *із закриттям провадження* стосовно **2** [1] осіб; *із призначенням нового розгляду у суді апеляційної інстанції* стосовно **130** [103] осіб, *у суді першої інстанції* щодо **19** [12] осіб.

Змінено судові рішення щодо **15** [7] осіб, або **4,5 %** [2,7 %].

Найбільшу як кількість, так і частку у структурі переглянутих у касаційному порядку судових рішень у кримінальних провадженнях про корупційні кримінальні правопорушення, становили провадження про привласнення, розтрату майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем (ст. 191 КК України) – **33,3 %**, або **110** осіб [27,6 %, або 71 особа]; прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою (ст. 368 КК України) – **25,8 %**, або **85** осіб [27,2 %, або 70 осіб]; зловживання владою або службовим становищем (ст. 364 КК України) – **9,4 %**, або **31** особа [7,8 %, або 20 осіб].

5.7. РЕЗУЛЬТАТИ КАСАЦІЙНОГО ПЕРЕГЛЯДУ РІШЕНЬ ВИЩОГО АНТИКОРУПЦІЙНОГО СУДУ

№ з/п	Найменування показника	РОКИ			
		2021	2022	2023	динаміка, % (2023 до 2022)
А	Б	1	2	3	4

Аналіз здійснення правосуддя ККС ВС у 2023 році

1	Розглянуто касаційних скарг на судові рішення, ухвалені ВАКС (усього), із них:		74	59	110	86,4
2	відмовлено у відкритті провадження	п. 1 ч. 2 ст. 428 КПК України	32	18	36	100,0
		п. 2 ч. 2 ст. 428 КПК України	27	14	53	у 3,8 р.
3	відкрито касаційне провадження та кримінальні провадження розглянуто по суті	розглянуто по суті (усього), із них:	15	27	20	-25,9
		судове рішення залишено без змін	9	12	13	8,3
		судове рішення змінено	1	0	0	–
		судове рішення скасовано (усього), у тому числі:	5	15	7	-53,3
		<i>із закриттям провадження</i>	3	1	0	-100,0
		<i>із направленням на новий розгляд до Апеляційної палати ВАКС</i>	2	14	7	-50,0
4	касаційне провадження закрито		0	0	1	+

Упродовж 2023 року у касаційному порядку розглянуто 110 [59] касаційних скарг на судові рішення, ухвалені Вищим антикорупційним судом, що на 86,4 % більше порівняно з попереднім роком та на 48,6 % більше, ніж у 2021 році.

За результатами розгляду у відкритті касаційного провадження відмовлено у 89 [32] касаційних скаргах, або 80,9 % [54,2 %] від загальної кількості розглянутих.

Касаційне провадження відкрито та переглянуто ухвалені ВАКС судові рішення у 20 [27] кримінальних провадженнях (18,2 % [45,8 %] від загальної кількості розглянутих).

За результатами касаційного розгляду у задоволенні скарги відмовлено та судове рішення залишено без зміни у 13 [12] кримінальних провадженнях, або 65 % [44,4 %] від загальної кількості переглянутих по суті у касаційному порядку кримінальних проваджень, судові рішення в яких ухвалені ВАКС.

Касаційну скаргу задоволено та судове рішення скасовано із направленням на новий розгляд до Апеляційної палати ВАКС у 7 [14] кримінальних провадженнях, або 35 % [51,9 %].

5.8. ПОКАЗНИКИ ЗДІЙСНЕННЯ ПРАВОСУДДЯ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ КАСАЦІЙНОГО РОЗГЛЯДУ ІНШИХ ПРОЦЕСУАЛЬНИХ ЗВЕРНЕНЬ ТА КРИМІНАЛЬНИХ ПРОВАДЖЕНЬ

Упродовж 2023 року за результатами касаційного перегляду судових рішень у кримінальних провадженнях (справах) **звільнено з-під варті 27 [50] осіб**, що на **46 %** менше порівняно з попереднім роком.

У касаційному порядку перевірено судові рішення щодо **45 [53] неповнолітніх осіб** (на **15,1 %** менше). Із них судові рішення загальних судів залишено *без зміни* стосовно **25 [35]** неповнолітніх осіб, або **55,6 % [66 %]** від кількості осіб, судові рішення щодо яких переглянуто у кримінальних провадженнях цієї категорії.

Судові рішення *скасовано* стосовно **16 [14]** підлітків, або **35,6 % [26,4 %]** від кількості переглянутих; у тому числі із *закриттям провадження* – щодо **1 [0]** особи, із направленням справи *на новий розгляд до суду першої інстанції* – щодо **3 [4]** осіб, *на новий апеляційний розгляд* – щодо **12 [10]** осіб. *Змінено* судові рішення стосовно **4 [4]** неповнолітніх осіб, або **8,9 % [7,5 %]**.

У 2023 році у касаційному порядку перевірено ухвалені загальними судами **виправдувальні вироки** у кримінальних провадженнях (справах) стосовно **220 [175]** осіб. За результатами касаційного розгляду виправдувальні вироки залишено без зміни стосовно **83 [112]** осіб, або **37,7 % [64 %]** від переглянутих. Стосовно **137 [63]** осіб судові рішення скасовано із призначенням нового розгляду, що становить **62,3 % [36 %]** від переглянутих.

Кількість осіб, стосовно яких перевірено судові рішення, ухвалені у кримінальних провадженнях (справах) про вчинення кримінальних правопорушень у складі **організованих груп та злочинних організацій** становила **22 [23]** особи, або **0,9 % [1,1 %]** від загальної кількості осіб, судові рішення стосовно яких переглянуто у касаційному порядку протягом 2023 року. За результатами касаційного розгляду *скасовано* судові рішення з направленням справи *на новий апеляційний розгляд*

щодо **15 [23]** осіб, або **68,2 % [100 %]** від кількості переглянутих судових рішень цієї категорії. Судові рушення *змінено* стосовно **7 [0]** осіб, або **31,8 %**.

Кількість засуджених за **вчинення тяжких та особливо тяжких злочинів**, щодо яких судові рішення було переглянуто у касаційному порядку, становила **1 477 [1 398]** осіб; їх частка від загальної кількості осіб, стосовно яких у касаційному порядку переглянуто судові рішення, – **60,8 % [64,1 %]**, або майже кожна друга особа. Із них **470 [458]** осіб було засуджено за вчинення особливо тяжких злочинів (кожен п'ятий серед осіб, стосовно яких переглянуто у касаційному порядку судові рішення).

На **47,8 %** більше у касаційному порядку перевірено вироки у кримінальних провадженнях (справах) стосовно осіб, **засуджених до довічного позбавлення волі** за умисне вбивство за обтяжуючих обставин, – **34 [23]** особи. За результатами касаційного розгляду вирок залишено *без зміни* стосовно усіх **34 [23]** осіб, або **100 % [100 %]**.

У 2023 році на розгляді ККС ВС перебувало **67 [57]** заяв про перегляд судових рішень за **нововиявленими або виключними обставинами**, що на **17,5 %** більше. За результатами їх розгляду було повернуто або постановлено ухвалу про відмову у відкритті кримінального провадження за **57 [45]** заявами, або **85,1 % [78,9 %]** від кількості тих, що перебували на розгляді. На розгляд Великої Палати Верховного Суду передано **5 [8]** заяв про перегляд судових рішень за нововиявленими або виключними обставинами. За **1** заявою здійснено перегляд судових рішень за нововиявленими обставинами; за наслідками розгляду заяву залишено без задоволення.

6. РОЗГЛЯД КРИМІНАЛЬНИХ ПРОВАДЖЕНЬ ПРО ВОЄННІ ЗЛОЧИНИ ТА ВІЙСЬКОВІ КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ СУДАМИ ПЕРШОЇ, АПЕЛЯЦІЙНОЇ ТА КАСАЦІЙНОЇ ІНСТАНЦІЙ ЗА ПЕРІОД З 24.02.2022 ДО 31.12.2023

За період повномасштабного вторгнення рф (24.02.2022 – 31.12.2023) на розгляд до **місцевих загальних судів** усього надійшло **19 181** кримінальне провадження про воєнні злочини та військові кримінальні правопорушення⁷. Із них розглянуто **10 835** кримінальних провадження, що становить **56 %** від кількості тих, що надійшли на розгляд. Нерозглянутими залишаються **8 346** провадження (**44 %**).

Найбільше таких кримінальних проваджень надійшло на розгляд до місцевих судів Дніпропетровської області – **3 870 (20 %** від загальної кількості), Донецької області – **1 424 (7 %)**, міста Києва – **1 403 (7 %)**, Харківської області –

⁷ тут і далі за оперативними статистичними даними Державного підприємства «Інформаційні судові системи»

1 330 (7 %), Запорізької області – 1 183 (6 %), Одеської області – 1 046 (5 %), Миколаївської області – 903 (5 %), Львівської області – 843 (4 %).

Найкращий показник розгляду кримінальних проваджень про воєнні та військові злочини у місцевих загальних судах Чернівецької області – 83 % проваджень розглянуто (або 273 із 329), Івано-Франківської області – 77 % (або 344 із 447), Полтавської області – 76 % (або 544 із 713), Волинської області – 72 % (315 із 437), Закарпатської області – 72 % (455 із 635).

Апеляційні загальні суди⁸ за період з 24.02.2022 до 31.12.2023 усього розглянули за апеляційними скаргами 476 кримінальних провадження про військові та воєнні злочини. За результатами апеляційного розгляду вирок залишено без зміни у 282 кримінальних провадженнях (59 % від кількості розглянутих в апеляційному порядку); судові рішення суду першої інстанції скасовано у 127 кримінальних провадженнях (27 %); змінено судові рішення у 67 кримінальних провадженнях (14 %).

6.1. ЗЛОЧИНИ ПРОТИ ОСНОВ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ (РОЗДІЛ І КК УКРАЇНИ)

Із загальної кількості кримінальних проваджень про воєнні та військові злочини на розгляд до місцевих судів надійшло 6 344 кримінальних провадження про злочини проти основ національної безпеки України (Розділ І КК України). Усього розглянуто 2 595 кримінальних провадження, що становить 41 % від кількості тих, що надійшли на розгляд. Нерозглянутими залишаються 3 749 провадження (59 %).

Місцевими загальними судами упродовж періоду з 24.02.2022 до 31.12.2023 із ухваленням вироку найбільше розглянуто кримінальних проваджень щодо таких воєнних злочинів:

– *колабораційна діяльність (ст. 111-1 КК України)*, на розгляд надійшло 3 083 кримінальних провадження (49 % від усіх проваджень за статтями розділу І Особливої частини КК України). Розглянуто 1 206 провадження (39 % від кількості тих, що надійшли на розгляд за цією статтею);

– *державна зрада (ст. 111 КК України)*, на розгляд надійшло 1 982 кримінальних провадження, із яких 747 розглянуто (38 % від кількості тих, що надійшли на розгляд);

⁸ тут і далі за оперативними статистичними даними Державного підприємства «Інформаційні судові системи» без урахування даних Київського апеляційного суду

– посягання на територіальну цілісність і недоторканність України (ст. 110 КК України); надійшло на розгляд **672** кримінальних провадження, із яких **358** було розглянуто (**53 %** від кількості тих, що надійшли на розгляд);

– несанкціоноване поширення інформації про направлення, переміщення зброї, озброєння, боєприпасів в Україну, рух, переміщення або розміщення ЗСУ чи інших утворених відповідно до ЗУ військових формувань, вчинене в умовах воєнного або надзвичайного стану (ст. 114-2 КК України); на розгляд до судів надійшло **260** кримінальних провадження, із них **164** розглянуто (**63 %**);

– пособництво державі-агресору (ст. 111-2 КК України); на розгляд до судів надійшло **208** кримінальних провадження, із них розглянуто **32** (**15 %**);

– дії, спрямовані на насильницьку зміну чи повалення конституційного ладу або на захоплення державної влади (ст. 109 КК України); на розгляд надійшло **62** кримінальних провадження, із яких **46** розглянуто (**74 %** від кількості тих, що надійшли на розгляд);

– перешкоджання законній діяльності Збройних Сил України та інших військових формувань (ст. 114-1 КК України); на розгляд надійшло **34** кримінальних провадження, із яких розглянуто **21** (**62 %**);

– фінансування дій, вчинених з метою насильницької зміни чи повалення конституційного ладу або захоплення державної влади, зміни меж території або державного кордону України (ст. 110-2 КК України); на розгляд надійшло **23** кримінальних провадження, із яких **12** розглянуто (**52 %** від кількості тих, що надійшли на розгляд);

Апеляційні загальні суди за період з 24.02.2022 до 31.12.2023 усього розглянули за апеляційними скаргами **165** кримінальних провадження про злочини проти основ національної безпеки України (**Розділ I КК України**). За результатами апеляційного розгляду вирок залишено без зміни у **105** кримінальних провадженнях (**64 %** від кількості розглянутих в апеляційному порядку); судові рішення суду першої інстанції скасовано у **39** кримінальних провадженнях (**23 %**); змінено судові рішення у **21** кримінальному провадженні (**13 %**).

6.2. КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ ПРОТИ ВСТАНОВЛЕНОГО ПОРЯДКУ НЕСЕННЯ ВІЙСЬКОВОЇ СЛУЖБИ (ВІЙСЬКОВІ КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ) (РОЗДІЛ XIX КК УКРАЇНИ)

За період з 24.02.2022 до 31.12.2023 на розгляд до **місцевих загальних судів** надійшло **8 759** кримінальних провадження про кримінальні правопорушення проти встановленого порядку несення військової служби (військові кримінальні правопорушення) (**Розділ XIX КК України**). Усього розглянуто **5 344** кримінальних

провадження, що становить **61 %** від кількості тих, що надійшли на розгляд. Нерозглянутими залишаються **3 415** провадження (**39 %**).

Місцеві загальні суди упродовж вказаного періоду з ухваленням вироку найбільше розглянули проваджень щодо таких військових кримінальних правопорушень:

– *самовільне залишення військової частини або місця служби (ст. 407 КК України)*; на розгляд надійшло **5 308** кримінальних провадження (**61 %** від усіх проваджень за статтями розділу XIX Особливої частини КК України). Усього розглянуто **3 002** провадження (**57 %** від кількості тих, що надійшли на розгляд за цією статтею);

– *непокора (ст. 402 КК України)*; на розгляд надійшло **2 012** кримінальних провадження, із яких **1 460** розглянуто (**73 %** від кількості тих, що надійшли на розгляд);

– *дезертирство (ст. 408 КК України)*; на розгляд до судів надійшло **466** кримінальних провадження, із них **272** було розглянуто (**58 %**);

– *втрата військового майна (ст. 413 КК України)*; на розгляд надійшло **175** кримінальних провадження, із яких **127** розглянуто (**73 %**);

– *погроза або насильство щодо начальника (ст. 405 КК України)*; на розгляд надійшло **160** кримінальних провадження, із яких **106** розглянуто (**66 %**);

– *порушення правил поведження зі зброєю, а також із речовинами і предметами, що становлять підвищену небезпеку для оточення (ст. 414 КК України)*; на розгляд надійшло **139** кримінальних провадження, із яких **103** розглянуто (**74 %**);

– *ухилення від військової служби шляхом самокалічення або іншим способом (ст. 409 КК України)*, на розгляд надійшло **133** кримінальних провадження, із яких розглянуто **72**, або **54 %**.

Апеляційні загальні суди за період з 24.02.2022 до 31.12.2023 усього розглянули за апеляційними скаргами **169** кримінальних провадження про кримінальні правопорушення проти встановленого порядку несення військової служби (військові кримінальні правопорушення) (**Розділ XIX КК України**). За результатами апеляційного розгляду вирок залишено без зміни у **98** кримінальних провадженнях (**58 %** від кількості розглянутих в апеляційному порядку); судові рішення суду першої інстанції скасовано у **51** кримінальному провадженні (**30 %**); змінено судові рішення у **20** кримінальних провадженнях (**12 %**).

6.3. КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ ПРОТИ МИРУ, БЕЗПЕКИ ЛЮДСТВА ТА МІЖНАРОДНОГО ПРАВОПОРЯДКУ (РОЗДІЛ XX КК УКРАЇНИ)

Аналіз здійснення правосуддя ККС ВС у 2023 році

За період з 24.02.2022 до 31.12.2023 на розгляд до **місцевих загальних судів** надійшло **1 569** кримінальних проваджень про кримінальні правопорушення проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку (**Розділ XX КК України**). Усього розглянуто **1 160** кримінальних проваджень, що становить **74 %** від кількості тих, що надійшли на розгляд. Нерозглянутими залишилися **409** проваджень (**26 %**).

Місцеві суди упродовж вказаного періоду з ухваленням вироку розглянули за статтями розділу XX КК України кримінальних проваджень щодо:

– *виправдовування, визнання правомірною, заперечення збройної агресії Російської Федерації проти України, глорифікація її учасників (ст. 436-2 КК України)*, на розгляд надійшло **1 129** кримінальних проваджень (**72 %** від усіх проваджень за статтями розділу XX Особливої частини КК України). Усього розглянуто **910** проваджень (**81 %** від кількості тих, що надійшли на розгляд за цією статтею);

– *виготовлення, поширення комуністичної, нацистської символіки та пропаганда комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів (ст. 436-1 КК України)*; на розгляд надійшло **220** кримінальних проваджень, із яких **176** розглянуто (**80 %** від кількості тих, що надійшли на розгляд);

– *порушення законів та звичаїв війни (ст. 438 КК України)*; на розгляд надійшло **188** кримінальних проваджень (**12 %** від усіх проваджень за статтями розділу XX Особливої частини КК України). Розглянуто **55** проваджень (**29 %** від кількості тих, що надійшли на розгляд за цією статтею);

– *пропаганда війни (ст. 436 КК України)*; на розгляд надійшло **19** кримінальних проваджень, із яких **16** розглянуто (**84 %** від кількості тих, що надійшли на розгляд);

– *найманство (ст. 447 КК України)*; надійшло на розгляд **5** кримінальних проваджень, із яких розглянуто **3** (**60 %**);

– *планування, підготовка, розв'язування та ведення агресивної війни (ст. 437 КК України)*; на розгляді в судах перебуває **4** кримінальних проваджень;

– *геноцид (ст. 442 КК України)*; на розгляді перебуває **3** кримінальних проваджень;

– *екоцид (ст. 441 КК України)*; на розгляді перебуває **1** кримінальне провадження.

Апеляційні загальні суди за період з 24.02.2022 до 31.12.2023 усього розглянули за апеляційними скаргами **73** кримінальних проваджень про кримінальні правопорушення проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку (**Розділ XX КК України**). За результатами апеляційного розгляду вирок залишено без зміни у **42** кримінальних провадженнях (**58 %** від кількості

розглянутих в апеляційному порядку); судові рішення суду першої інстанції скасовано у 12 кримінальних провадженнях (16 %); змінено судові рішення у 19 кримінальних провадженнях (26 %).

6.4. КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ У СФЕРІ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ (РОЗДІЛ VII) ТА ОХОРОНИ ДЕРЖАВНОЇ ТАЄМНИЦІ, НЕДОТОРКАНОСТІ ДЕРЖАВНИХ КОРДОНІВ, ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРИЗОВУ ТА МОБІЛІЗАЦІЇ (РОЗДІЛ XIV)

За незаконне використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги (ст. 201-2 КК України, Розділ VII) на розгляд до місцевих загальних судів за період з 24.02.2022 до 31.12.2023 надійшло 74 кримінальних провадження, із яких 35 розглянуто (47 %). В апеляційному порядку розглянуто та скасовано вирок у 2 кримінальних провадженнях.

За ухилення від призову на військову службу під час мобілізації, на особливий період, на військову службу за призовом осіб із числа резервістів в особливий період (ст. 336 КК України, Розділ XIV) на розгляд до місцевих загальних судів за період з 24.02.2022 до 31.12.2023 усього надійшло 2 304 кримінальних провадження. Із них розглянуто 1 602 кримінальних провадження, що становить 70 % від кількості тих, що надійшли на розгляд. За апеляційними скаргами розглянуто 67 кримінальних провадження, за результатами розгляду яких у 37 провадженнях вирок залишено без зміни (55 %). Судові рішення суду першої інстанції скасовано у 23 кримінальних провадженнях (34 %); змінено судові рішення у 7 кримінальних провадженнях.

За ухилення від військового обліку або навчальних (спеціальних) зборів (ст. 337 КК України, Розділ XIV) на розгляд до місцевих загальних судів надійшло 59 кримінальних провадження, із яких 40 розглянуто (68 %).

За ухилення від призову на строкову військову службу, військову службу за призовом осіб офіцерського складу (ст. 335 КК України, Розділ XIV) на розгляд до місцевих загальних судів надійшло 48 кримінальних провадження, із яких розглянуто 43 (90 %).

За ухилення від проходження служби цивільного захисту в особливий період чи у разі проведення цільової мобілізації (ст. 336-1 КК України, Розділ XIV) на розгляд до місцевих загальних судів надійшло 24 кримінальних провадження, із яких розглянуто 16, або 67 %.

В апеляційному порядку кримінальні провадження за статтями 335, 336-1, 337 КК України за період з 24.02.2022 до 31.12.2023 не переглядалися.

6.5. КАСАЦІЙНИЙ РОЗГЛЯД КРИМІНАЛЬНИХ ПРОВАДЖЕНЬ

ПРО ВОЄННІ ЗЛОЧИНИ ТА ВІЙСЬКОВІ КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ

За період з 24.02.2022 до 31.12.2023 за **касаційними скаргами** на судові рішення усього розглянуто по суті кримінальних проваджень про воєнні злочини та військові кримінальні правопорушення стосовно **60** осіб.

За результатами касаційного розгляду кримінальних проваджень у задоволенні скарги відмовлено та судові рішення залишено без зміни щодо **32** осіб (**53,3 %**). Касаційну скаргу задоволено та судові рішення скасовано стосовно **25** осіб, або **41,7 %**. Із призначенням нового розгляду у суді першої інстанції судові рішення скасовано щодо **4** осіб, у суді апеляційної інстанції – стосовно **21** особи. Судові рішення змінено щодо **3** осіб.

Із загальної кількості осіб у кримінальних провадженнях про воєнні злочини та військові кримінальні правопорушення, судові рішення щодо яких переглянуто у касаційному порядку, **36,7 %** становили особи (**22**), засуджені за вчинення злочинів проти основ національної безпеки України (**Розділ I КК України**). Із них найбільше за:

– дії, спрямовані на насильницьку зміну чи повалення конституційного ладу або на захоплення державної влади (ст. 109 КК України); переглянуто судові рішення щодо **2** осіб; за результатами касаційного розгляду судові рішення скасовано і призначено новий розгляд;

– посягання на територіальну цілісність і недоторканність України (ст. 110 КК України); усього переглянуто судові рішення стосовно **5** осіб; за результатами розгляду щодо **2** осіб судові рішення залишено без змін, стосовно **2** осіб касаційні скарги задоволено та судові рішення скасовано із призначенням нового розгляду у суді апеляційної інстанції, щодо **1** особи судові рішення змінено;

– державна зрада (ст. 111 КК України); переглянуто судові рішення стосовно **12** осіб; за результатами розгляду щодо **8** осіб судові рішення залишено без змін та щодо **4** осіб судові рішення скасовано із призначенням нового розгляду у суді апеляційної інстанції;

– колабораційна діяльність (ст. 111-1 КК України); у касаційному порядку переглянуто та залишено без змін судові рішення стосовно **3** осіб.

За вчинення кримінальних правопорушень проти встановленого порядку несення військової служби (військові кримінальні правопорушення) (**Розділ XIX КК України**) у касаційному порядку переглянуто судові рішення стосовно **27** осіб (**45 %** від загальної кількості осіб у кримінальних провадженнях про воєнні злочини та військові кримінальні правопорушення, судові рішення щодо яких переглянуто у касаційному порядку). Із них найбільше за:

– самовільне залишення військової частини або місця служби (ст. 407 КК України); переглянуто судові рішення стосовно **13** осіб; за результатами розгляду

щодо 5 осіб судові рішення залишено без змін, щодо 8 осіб судові рішення скасовано і направлено на новий розгляд;

– *дезертирство (ст. 408 КК України)*; переглянуто судові рішення стосовно 6 осіб; за результатами розгляду щодо 5 осіб судові рішення залишено без змін та стосовно 1 особи судові рішення скасовано.

За вчинення кримінальних правопорушень проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку (**Розділ XX КК України**) у касаційному порядку переглянуто судові рішення стосовно 8 осіб (13,3 % від загальної кількості осіб у кримінальних провадженнях про воєнні злочини та військові кримінальні правопорушення, судові рішення щодо яких переглянуто у касаційному порядку). Із них за:

– *виготовлення, поширення комуністичної, нацистської символіки та пропаганда комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів (ст. 436-1 КК України)*; у касаційному порядку переглянуто та скасовано судові рішення стосовно 1 особи;

– *виправдовування, визнання правомірною, заперечення збройної агресії Російської Федерації проти України, глорифікація її учасників (ст. 436-2 КК України)*; переглянуто судові рішення стосовно 7 осіб; за результатами касаційного розгляду щодо 4 осіб судові рішення залишено без змін, стосовно 2 осіб судові рішення скасовано і направлено на новий апеляційний розгляд, щодо 1 особи судові рішення змінено.

ВИСНОВКИ

Початок повномасштабного вторгнення рф в Україну обумовив різке зменшення звернень громадян до судів за захистом своїх прав. Значна територія України була тимчасово окупована, певна частина й зараз перебуває під окупацією, багато судів припинили роботу.

Якщо у 2021 році на розгляд до Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду надійшло 9 468 процесуальних звернень і справ кримінального судочинства та про адміністративні правопорушення, то у 2022 році цей показник становив 6 133 (менше на 35,2 %).

Проте упродовж 2023 року загальний показник обсягу надходження до ККС ВС процесуальних звернень і справ становив 10 815, що більше на 76,3 % порівняно з 2022 роком та більше на 14,2 %, ніж у 2021 році. Тобто попри всі виклики і труднощі здійснення правосуддя в умовах воєнного стану обсяги надходження справ і матеріалів кримінальної юрисдикції вийшли на показники довоєнного рівня.

Упродовж минулого року також відбулося збільшення обсягу надходження нових категорій кримінальних проваджень, зокрема про кримінальні

правопорушення проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку, злочини проти основ національної безпеки України (наприклад, державна зрада та колабораціонізм), кримінальні правопорушення проти встановленого порядку несення військової служби. Слід зазначити, що протягом минулого року ККС ВС напрацьовував відповіді на питання: що таке «агресивна війна», що таке «розв'язання і ведення агресивної війни», що таке «порушення законів та звичаїв війни» тощо.

Крім того, у зв'язку з тим, що кримінальне процесуальне законодавство не передбачає автоматичної можливості повернення кримінальних проваджень (справ) тим судам, територіальну підсудність справ яких було відновлено, ККС ВС у порядку статті 34 КПК України розглянув минулого року значний обсяг клопотань про передачу кримінальних проваджень до відновлених судів – **3 812**, що **у 3,7 раз**а більше порівняно з 2022 роком, та **у 2,7 раз**а більше, ніж у 2021 році.

